

Recenzja pracy doktorskiej mgr Pauliny Bujok

Zleceniodawca recenzji

Zlecenie podjęte na podstawie **Ustawy z dnia 14.03.2003 roku tekst jednolity o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki** (Dz. U. nr 65, poz. 595 z późniejszymi zmianami). W świetle w.w. Ustawy Rada do Spraw Dyscypliny - Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie, na podstawie uchwały nr 8/2021 z dnia 22 lutego 2021 r., wyznaczyła mnie recenzentem przewodu doktorskiego Pani mgr Pauliny Bujok w dziedzinie sztuk muzycznych, w dyscyplinie artystycznej: instrumentalistka.

Podstawowe dane o Kandydatce

Pani Paulina Bujok urodziła się w 1993 roku w Rabce-Zdroju. W 2012 roku ukończyła Liceum Muzyczne im. Fryderyka Chopina w Krakowie w klasie skrzypiec Antoniego Cofalika. Swoją edukację muzyczną kontynuowała we Wrocławiu gdzie w 2017 roku ukończyła z wyróżnieniem Akademię Muzyczną im. Karola Lipińskiego w klasie skrzypiec prof. Krzysztofa Bruczkowskiego. Doktorantka uczestniczyła w wielu międzynarodowych i ogólnopolskich konkursach skrzypcowych i kameralnych, w których udział przyniósł Jej gros nagród i wyróżnień. Sukcesy osiągała również biorąc udział w wielu projektach orkiestrowych, współpracowała z takimi zespołami jak m.in. NFM Orkiestra Leopoldinum, Filharmonia Sudecka w Wałbrzychu, Filharmonia Dolnośląska w Jeleniej Górze, Camerata di Cracovia, Pan-European Philharmonia czy Polish Art Philharmonic. Za swoje osiągnięcia skrzypaczka była wielokrotnie nagradzana stypendiami, były to: stypendium Rektora Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu, stypendium Małopolskiej Fundacji Stypendialnej *Sapere Auso* oraz stypendium Uniwersyteckiej Szkoły Kształcenia Indywidualnego. Swoje umiejętności wykonawcze doskonaliła także podczas kursów mistrzowskich u profesorów Konstantego Andrzeja Kulki, Mieczysława Szlezera, Marcina Baranowskiego, Kai Danczowskiej, Wandy Wiłkomirskiej, Piotra Tarcholika, Krzysztofa Śmietany i innych. Doktorantka często koncertuje; wśród jej występów można znaleźć recitale, koncerty kameralne i solowe. Podczas projektów orkiestrowych, w których najczęściej bierze udział, występowała na festiwalach muzycznych w Korei

Południowej, Grecji, Niemczech i Polsce (m.in. w Zakopanem na Festiwalu Muzyka na Szczytach). Nagrania dwóch utworów Artura Malawskiego w Jej wykonaniu ukazały się na płycie CD wydanej przez oficynę DUX, zawierającej występy konkursowe I edycji Konkursu Muzyki Polskiej, który odbył się w 2019 roku w Rzeszowie.

Skrzypaczka zajmuje się także pedagogiką, współpracowała ze Szkołą Muzyczną I stopnia im. Józefa Elsnera w Brzegu, a obecnie uczy w Szkole Muzycznej I i II stopnia im. Fryderyka Chopina w Nowym Targu. W październiku 2020 roku otrzymała nagrodę dyrektora szkoły za wkład w osiągnięcia swoich uczniów.

Obecnie Pani Paulina Bujok odbywa studia podyplomowe w zakresie gry skrzypcowej w Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach, w klasie prof. Romana Lasockiego.

Ocena pracy

Praca doktorska Pani mgr Pauliny Bujok pt. ***Ewolucja stylu i języka muzycznego w kompozycjach kameralnych na skrzypce i fortepian Artura Malawskiego*** składa się z dzieła artystycznego w formie zapisu na płycie CD oraz jego opisu.

Swoim dziełem artystycznym Doktorantka składa hołd jednemu z najważniejszych polskich kompozytorów XX wieku - Arturowi Malawskiemu, sięgając po komplet jego utworów skrzypcowych.

W prezentowanych dziełach można zaobserwować ewolucję twórczości Malawskiego, która jest głównym zagadnieniem niniejszej dysertacji.

Są to:

- *Siciliana i Rondo na tematy Feliksa Janiewicza,*
- *Andante i Allegro,*
- *Mazurek,*
- *Burleska,*
- *Bajka,*
- *Sonata na tematy Feliksa Janiewicza.*

Kandydatka rozpoczyna swój recital od nieskomplikowanej *Siciliany i Ronda* na skrzypce i fortepian, utworze opartym na motywach *Divertimenta* na dwoje skrzypiec Feliksa Janiewicza. Już od pierwszych taktów słychać, że mamy do czynienia ze skrzypczką o dużej wrażliwości, która w przejrzysty sposób prowadzi frazę *Siciliany*, zgrabnie podkreślając jej charakterystyczny schemat rytmiczny. Następnie z wdziękiem prezentuje taneczny temat *Ronda*, które z czasem, rozbudowane o fragmenty dwudźwiękowe, nabiera znamion utworu wirtuozowskiego. Skrzypaczka radzi sobie świetnie z niewygodnymi sekcjami akordowymi, choć swoją grą sprawia wrażenie jakby dużo lepiej i pewniej czuła się w fakturze jednogłosowej. Stonowany powrót *Siciliany* w uspokajający sposób zamyka pierwszy utwór.

Andante i Allegro ukazują dojrzałość kompozytorską Malawskiego, a także wyraźne źródła jego inspiracji. Doktorantka wraz z partnerującą pianistką, panią Joanną Sochacką, znakomicie odnajdują się w delikatnej tkance dźwiękowej *Andante*, będącej echem twórczości Karola Szymanowskiego. Harmonika ocierająca się o atonalność, wszechobecna impresja i delikatne, bardzo oszczędne prowadzenie linii melodycznej dają efekt zawieszony w przestrzeni, ulotnej wizji kompozytorskiej, którą duet Bujok-Sochacka realizują w sposób wzorcowy. Następujące *Allegro* wymaga odmiennego prowadzenia narracji i ukazuje inne, również interesujące oblicze grających. Chromatyczne, dysonujące przebiegi, zastosowanie polimetrii oraz energetyka i szybkie tempo części sugerują interpretację pełną wigoru, iskrzącą się scherzandowym charakterem, rodem z twórczości skrzypcowej Grażyny Bacewicz. W moim odczuciu w grze skrzypaczki i pianistki mamy jednak do czynienia ze zbyt ciężkim i mało potoczystym odczytaniem *Allegro*. Każdy szczegół wykonywanej części jest zagrany poprawnie i właściwie bez zarzutu. Okazuje się jednak, że najważniejszym kluczem do uzyskania satysfakcjonującego charakteru jest tu właśnie tempo, które według oryginalnego zapisu powinno być utrzymane w granicach ćwierćnuta = 132. Zbyt duże odstępstwo od tego zalecenia niekorzystnie wpływa na odbiór części i pomimo dużej precyzji wykonawczej i praktycznie idealnie odczytanego tekstu, wprowadza niepotrzebnie element asekuracji, zamiast właściwego i oczekiwanego efektu *brillant*.

Mazurek, który jest kolejnym ogniwnem nagrania sprawia wrażenie zgrabnej miniatury. Artystki w przekonujący sposób oddają jego ludowy charakter i z powodzeniem kreują niepokojącą atmosferę w wolnych ogniwnach utworu. Na uwagę zasługuje bardzo dobre wykonanie sekcji flażoletowych, a fragmenty motoryczne przeplatane z podhalańskim zaśpiewem są zagrane z dużą swobodą i swadą.

Następny utwór na płycie to *Bajka*. Największym wyzwaniem dla wykonawców jest w tym przypadku umiejętne utrzymanie napięcia, które z racji czasu trwania ponad ośmiominutowej miniatury (!) wymyka się niekiedy spod kontroli. Na usprawiedliwienie grających niech zaświadczy niezbyt przejrzysta forma utworu. Jego wyrafinowana harmonika obfitująca w dysonanse oraz ogólna monotonia partytury sprawiają, że moim zdaniem *Bajka* jest jednym z najłabszych ogniwn całego nagrania.

W moim odczuciu najbardziej udany utwór skrzypcowy Malawskiego to *Burleska*, której interpretacja jest kolejnym punktem dzieła. Po przekonująco wykonanej części wstępnej, skrzypaczka wraz z pianistką ukazują główny trzon *Burleski* w tempie wyjściowym wolniejszym niż oczekiwane, a w mojej ocenie zbyt wolnym, aby w sposób czytelny ukazać wymagany kontrast i oddać zadziorny charakter tematu i jego pochodnych. Pomimo kompozytorskiej adnotacji *Allegro moderato* odnoszę wrażenie, że nawet delikatne przyspieszenie pulsacji dodałoby interpretacji większego blasku i pikanterii. Jestem przekonany, że artystki doskonale poradziłyby sobie z problemami technicznymi, które nie są dla nich przeszkodą i osiągnęłyby efekt idealnej, potoczystej i niczym nie skrępowanej narracji. Przyspieszenie w ostatnich kilkunastu taktach utworu, zagranych

bardzo dobrze pod względem warsztatowym powinno, według mnie, być tempem wyjściowym *Burleski*, co podkreśliłoby jej frywolny charakter.

Wieńcząca dzieło artystyczne Doktorantki trzyczęściowa *Sonata na tematy Feliksa Janiewicza* spina klamrą recital kompletu dzieł Malawskiego na skrzypce z fortepianem. Tak jak w pierwszym utworze na płycie, ponownie mamy do czynienia z przejrzystą fakturą i klasycznym traktowaniem partii obu instrumentów. Pewnym mankamentem słyszalnym w tak delikatnej tkance dźwiękowej jest niedostateczna intensywność brzmienia skrzypiec. Najbardziej razi to w temacie drugiej, wariacyjnej części cyklu. Według mnie większe nasycenie tonu skrzypiec spowodowałoby wzrost ekspresji, a lepsza aktywność wibracyjna dodałaby wyrazistości linii melodycznej. Sprężystość gry wdzięcznego tematu ostatniej części sonaty jest jednym z atutów wykonawczych utworu. Szkoda, że miejscami zbyt słyszalne są zmiany pozycji, a gdzieś słychać niedociągnięcia intonacyjne w wysokich pozycjach. Mam wrażenie, że Doktorantka znacznie lepiej czuje się w utworach Malawskiego, nienawiązujących do klasycznej formy, a tych, w których kompozytor ukazuje swój autonomiczny język muzyczny. To w nich skrzypaczka w pełni ukazuje walory swojej gry i odkrywa szeroki wachlarz środków artystycznego wyrazu, którymi dysponuje.

Usprawiedliwieniem niektórych niedociągnięć wykonawczych Kandydatki może być półprofesjonalna strona techniczna rejestracji nagrania. Duży pogłos akustyki Auli Florianka nie pozwala w pełni cieszyć się detalami wykonawczymi i spłaszcza je dynamicznie, co moim zdaniem niekorzystnie wpływa na jakość brzmienia obu instrumentów. Wrażenie, że dźwięk wykonawców dociera z oddali zaburza niekiedy kształt interesującej interpretacji; zacierają dbałość o szczegół i pozostawia niedosyt kolorytowy. Brak bliskiego planu powoduje zatracenie różnicowania dynamicznego i barwowego obu instrumentów. Słabo wyczuwalne są próby stosowania zmiennej wibracji, a eksperymenty barwowe *sul tasto* czy *flautato* są właściwie niesłyszalne i zlewają się w jednorodną barwę. Dźwięk staje się monotony, a jego zróżnicowana ekspresja nie jest dostatecznie uchwycona przez mikrofony. Szkoda, że z powodu niedoskonałości technologicznych nie docierają do słuchacza niuanse, tak ważne w bardzo wyrafinowanych strukturach większości utworów Malawskiego. Najbardziej słyszalne jest to w częściach motorycznych, gdzie szybkie tempo i bogactwo rytmiczne są najważniejszymi środkami ekspresji. Należy podkreślić, że pomimo nie najlepszej jakości technicznej nagrania, a także pewnych niedoskonałości warsztatowych skrzypaczki, grę pani Bujok oceniam pozytywnie. Interpretacja utworów Malawskiego nie jest zadaniem łatwym, a w większości utworów odbieram ją jako przekonującą i satysfakcjonującą. Wybrane dzieła skrzypcowe Malawskiego z pewnością są ciekawym wypełnieniem programu recitalu; z dużą ochotą usłyszałbym je w wykonaniu duetu Bujok-Sochacka na żywo.

Część opisowa bardzo dobrze koresponduje z dziełem artystycznym. Na wstępie Autorka przybliży sylwetkę Artura Malawskiego, opisując jego działalność artystyczną i pedagogiczną. Ciekawym podrozdziałem jest próba zdefiniowania portretu

psychologicznego kompozytora, na podstawie zachowanej korespondencji oraz wspomnień osób mu bliskich. Następnie Doktorantka przedstawia charakterystykę twórczości kompozytora i analizuje wybrane utwory na skrzypce i fortepian. W kolejnym rozdziale czytamy o problematyce wykonawczej, tu Autorka dokonuje gruntownej analizy prezentowanych utworów pod kątem czynników mających wpływ na sposoby kształtowania ich interpretacji. W podsumowaniu Kandydatka nawiązuje do głównego tematu jakim jest ewolucja stylu muzycznego Malawskiego, przytacza wartości jakimi kompozytor kierował się w swojej pracy, a także ukazuje jego fascynacje muzyczne i oryginalne cechy indywidualnego języka muzycznego. Poznajemy źródła inspiracji, a także śledzimy trzy okresy twórczości na jakie podzielona jest spuścizna kompozytora. Opis uzupełniają liczne przykłady nutowe, kopie dokumentów, listów, oraz pokaźna liczba ilustracji. Obszerna, ponad stustronicowa praca napisana jest bardzo przejrzystym językiem. Autorka formułuje w niej swoje wnioski w sposób przekonujący i logiczny.

Konkluzja

Należy podkreślić, że praca doktorska pani Pauliny Bujok w sposób twórczy i wyczerpujący przedstawia zagadnienie będące jej tematem. Nagranie dokonane przez Doktorantkę, pomimo pewnych zastrzeżeń wykonawczych, jest stojącą na odpowiednio wysokim poziomie artystycznym, autorską koncepcją interpretacyjną. Jego połączenie z wnikliwym opisem, świadczącym o głębokiej wiedzy i świadomości autorki, tworzy pracę spójną i kompletną. Na szczególną uwagę zasługuje wybór tematu pracy, która przybliży sylwetkę i twórczość jednego z niedocenianych polskich kompozytorów XX wieku. Dzięki staraniom Doktorantki, część rzadko wykonywanych utworów Malawskiego ma szansę wejść do kanonu literatury skrzypcowej, zarówno w kontekście wykonawczym, jak i na gruncie dydaktycznym.

Niniejszym stwierdzam, że Doktorantka rozwiązała założone zagadnienie artystyczne i spełniła bez zastrzeżeń wymagania art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku o *stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki*.

Oświadczam, że pracę doktorską mgr Pauliny Bujok przyjmuję.

Katowice, 9 maja 2021r.

